

Sygnatura akt I Ns 687/16

POSTANOWIENIE

S., dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Dariusz Jastrzębski

Protokolant: Pamela Wolska

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2017 r. w Szczecinie

na rozprawie sprawy

z wniosku G. H.

przy udziale (...) -Finanse Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku

postanawia:

I. zatwierdzić uchylenie się przez G. H. od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po S. H., zmarłym dnia 19 października 2002 roku w S., ostatnio stale zamieszkałego w S. przy ulicy (...),

II. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSR Dariusz Jastrzębski

Sygn. akt I Ns 687/16

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 22 marca 2016 r. wnioskodawca G. H. wniósł o przyjęcie i zatwierdzenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po zmarłym w dniu 19 października 2002 r. S. H..

W uzasadnieniu żądania wnioskodawca podniósł, iż jest spadkobiercą ustawowym po S. H.. Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po S. H. toczy się przed Sądem Rejonowym Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie pod sygn. akt II Ns 24/15. Wszczęte zostało na wniosek wierzyciela spadkodawcy (...) -Finanse spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.. Dalej wskazał, iż po śmierci ojca nie złożył oświadczenia o przyjęciu ani o odrzuceniu spadku ponieważ nie posiadał żadnej wiedzy o rzeczywistym stanie spadku, przy czym nie było to wynikiem braku staranności po jego stronie. Wnioskodawca podał, iż jego matka S. H. dwukrotnie zawarła związek małżeński z ojcem wnioskodawcy. Sąd Wojewódzki w Szczecinie wyrokiem z dnia 30 września 1997 r. rozwiązał ich małżeństwo. S. H. wraz z dziećmi D. i G. od czasu orzeczenia rozvodu nie mieszkali ze spadkobiercą, natomiast kontakt utrzymywali sporadyczny. Wnioskodawca od 1999 r. nie zamieszkuje ze S. H., od 2003 r. mieszka w Norwegii. Matka wnioskodawcy krótko przed śmiercią ponownie zawarła związek małżeński ze spadkodawcą. Z uwagi na powyższe okoliczności wnioskodawca nie miał możliwości powziąć wiedzy

o zaciągniętym przez spadkodawcę kredycie. Spadkodawca nigdy w rozmowach nie wspominał o zaciągniętym zobowiązaniu finansowym. Wnioskodawca po jego śmierci nigdy nie natknął się na żadną dokumentację, która mogłaby wskazywać na posiadanie przez spadkodawcę długów. Przez 12 lat po śmierci spadkodawcy wnioskodawca był przeświadczony, że nie pozostawił on żadnych długów. Sam wnioskodawca także nigdy nie otrzymał pisma z żadnej

instytucji finansowej, które mogłoby świadczyć o istnieniu jakichkolwiek zobowiązań finansowych spadkodawcy. W dniu 05 marca 2016 r. D. H. (1) za pomocą portalu społecznościowego o poinformował wnioskodawcę o toczącym się postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym S. H..

W odpowiedzi na wniosek z dnia 17 lipca 2017 r. uczestnik D.-Finanse spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wniosła o oddalenie wniosku.

W uzasadnieniu uczestnik wskazał, iż wnioskodawca nie wykazał w sposób wystarczający ani nie uprawdopodobnił, że nie miał wiedzy o stanie majątkowym zmarłego ojca. Należąc do kręgu najbliższej rodziny powinien mieć świadomość, że może nabyć w drodze dziedziczenia ewentualny spadek. Wskazanie, iż wnioskodawca utrzymywał ze spadkodawcą sporadyczny kontakt nie jest wystarczające zwłaszcza, że nie zostało uprawdopodobnione, iż taka sytuacja miała miejsce. Uczestnik podkreślił, iż wyjazd wnioskodawcy do Norwegii miał miejsce już po śmierci spadkodawcy. Wnioskodawca nie wykazał należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego ani nie wykazał w żaden sposób jakie poczynił czynności w celu ustalenia majątku spadkowego. Wnioskodawca mając zatem wiedzę o śmierci ojca powinien i mógł dochować należytej staranności ani dbałości aby w ustawowym terminie złożyć oświadczenie które przedkłada obecnie po 14 latach.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

S. H. zmarł dnia 19 października 2002 r. Zmarły był żonaty ze S. H.. Związek małżeński zawierali dwukrotnie, pierwszy raz w dniu 28 kwietnia 1974 r., który to został następnie rozwiązany przez rozwód wyrokiem Sądu Wojewódzkiego z dnia 30 września 1997 r., ponownie w dniu 15 października 2002 r.

S. H. ze związku ze S. H. posiadał dwoje dzieci: G. H. oraz D. H. (1).

Dowód:

- wyrok z dnia 30 września 1997 r. k. 17,
- odpis zupełny aktu urodzenia k. 18-19,
- odpis skrócony aktu urodzenia k. 20,
- odpis skrócony aktu małżeństwa k. 21,
- odpis skrócony aktu zgonu k. 22.

Poczynając od 1987 r. do dnia rozwodu małżonkowie pozostawali w separacji. Prowadzili odrębne gospodarstwa domowe. W tym czasie relacje synów z ojcem były osłabione. G. H. z domu rodzinnego wyprowadził się w roku 1996-1997. Małżonkowie zamieszkiwali wspólnie do 2000 r. Wówczas S. H. wyprowadził się, wynajmował mieszkanie. Co najmniej to tego czasu pracował, przed śmiercią pozostawał na rencie. Z byłą żoną i dziećmi spotykał się sporadycznie, było to kontakt przypadkowy np. na ulicy.

W czasie wspólnego zamieszkiwania S. H. oraz synowie G. oraz D. H. (2) nie odnotowali zakupu nowych rzeczy, sprzętu przed spadkodawcą, nie byli świadkami sytuacji aby do spadkodawcy przychodziła korespondencja świadcząca o zaciągniętych przez niego pożyczkach czy kredytach. W czasie wspólnego zamieszkiwania z żoną oraz dziećmi S. H. spożywał alkohol, nie miał jednak z tego powodu zobowiązań finansowych. Nie wspominał żonie by miał problemy finansowe. Oboje małżonkowie mieli problemy z uiszczeniem opłat za mieszkanie. Zadłużenie to spłaciła ostatecznie S. H..

S. H. nawiązała ponownie kontakt z byłym mężem krótko przed jego śmiercią. Z uwagi na jego chorobę postanowiła ponownie zawrzeć z nim związek małżeński. Zamieszkali wspólnie. Do tego czasu spadkodawca zamieszkiwał w lokalu położonym nad miejscem jego pracy. Po zamieszkaniu z żoną pracodawca S. H. zabrał i przywiózł wszystkie jego rzeczy z dotychczasowego miejsca pobytu. Wśród tych rzecz nie było żadnych rzeczy nowych, czy też rzeczy o większej

wartości. Pracodawca spadkodawcy nie wspominał o zaległościach finansowych S. H., nie był także świadkiem by przychodziła do niego korespondencja czy też osoby domagające się zwrotu wierzytelności. Na dzień śmierci spadkodawca nie posiadał żadnego majątku. Po śmierci S. H. żona oraz synowie nie znaleźli w jego rzeczach osobistych żadnych dokumentów świadczących o posiadanych zobowiązaniach finansowych.

O śmierci S. H., żona oraz syn D. H. (1) dowiedzieli się w dniu jego zgonu. Wnioskodawca G. H. został o tym zdarzeniu poinformowany przez brata dzień po śmierci ojca.

Dowód:

- zeznania świadka D. H. (1) k. 114,
- zeznania świadka S. H. k. 115,
- zeznania wnioskodawcy G. H. k. 116.

Postępowanie o stwierdzeniu nabycia spadku po S. H. zostało wszczęte na wniosek (...) -Finanse spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.. Zarządzeniem zawartym w pkt 3 postanowienia z dnia 29 czerwca 2015 r. Sąd ustanowił kuratora dla G. H. jako nieznanego z miejsca pobytu. Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2016 r. Sąd uchylił zarządzenie o wyznaczeniu kuratora w związku ze zgłoszeniem się do sprawy pełnomocnika G. H..

Wnioskodawca otrzymał informację o toczącym się postępowaniu od brata D. H. (1) w dniu 05 marca 2016 r. za pośrednictwem portalu internetowego.

Dowód:

- postanowienie k. 46,
- postanowienie k. 127.
- zeznania wnioskodawcy G. H. k. 116.

W dniu 18 marca 2016 r. wnioskodawca złożył przed notariuszem oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłym S. H..

Dowód:

- oświadczenie w aktach sprawy I Ns 313/16.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wymienionych wyżej dowodów z dokumentów oraz zeznań świadków a także zeznań wnioskodawcy. Zarówno treść jak i autentyczność dokumentów zgromadzonych w aktach nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a Sąd uznał te dokumenty za wiarygodne. Sąd w całości przydał moc dowodom osobowym, zeznania świadków oraz samego wnioskodawcy były bowiem logiczne i spójne, a ich ocena dokonana zgodnie z doświadczeniem życiowym. Uczestnik postępowania nie wniósł też zastrzeżeń co do ich wiarygodności oraz prawdziwości.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Wniosek zasługiwał na uwzględnienie.

Na mocy przepisu art. 1015 § 1 i 2 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku

z dobrodziejstwem inwentarza.

Jak stanowi przepis art. 1019 § 1, 2 i 3 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd. Podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest niezajomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04).

Spadkobierca może uchylić się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku złożonego pod wpływem błędu lub groźby lub od skutków prawnych niezłożenia takiego oświadczenia w terminie, w czasie określonym w art. 88 § 2 k.c., tj.

w ciągu roku od wykrycia błędu lub ustania stanu obawy przy groźbie.

Bezsporne w niniejszej sprawie było to, że wnioskodawca w terminie sześciu miesięcy od dnia dowiedzenia się o tytule powołania do spadku (w tej sprawie liczonym od dnia kolejnego po śmierci ojca S. H.) nie złożył oświadczenia spadkowego.

Sporne było to, czy wnioskodawca pozostawał w błędzie i czy był to błąd istotny, który uzasadniałby zatwierdzenie przez sąd uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia spadkowego o odrzuceniu spadku.

W pierwszej kolejności rzeczą Sądu było jednakże ustalenie, czy wniosek został złożony w terminie rocznym od wykrycia błędu. Niewątpliwie w sprawie wszczętej na wniosek uczestnika o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym S. H. (sygn. akt II Ns 24/15) wnioskodawca zastępowany był w początkowej jego fazie przez kuratora, ustanowionego dla G. H. jako nieznanego z miejsca pobytu. Postanowienie uchylające zarządzenie

w przedmiocie ustanowienia kuratora zostało wydane na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2016 r. Pełnomocnictwo do tej sprawy zostało udzielone przez G. H. adw. E. S. w dniu 21 marca 2016 r. W świetle powyższego Sąd uznał za wiarygodne twierdzenie wnioskodawcy, iż o toczącym się postępowaniu spadkowym na wniosek wierzyciela spadkodawcy, a zatem o istnieniu zobowiązania wchodzącego w skład masy spadkowej, wiedzę powziął w dniu 05 marca 2016 r. Jak wynika z akt sprawy wniosek w niniejszej sprawie został złożony w dniu 01 kwietnia 2016 r., a zatem z zachowaniem terminu.

Następnie istotne było rozstrzygnięcie czy wnioskodawca pozostawał w błędzie, a zatem czy dołożył należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

Zgodnie ze zgromadzonym materiałem dowodowym, a w szczególności z zeznań świadków S. H. oraz D. H. (1) oraz samego wnioskodawcy wynika, iż czynione były wystarczające działania celem ustalenia rzeczywistego stanu majątku spadkowego, w szczególności rodzina przeglądała rzeczy i dokumenty spadkodawcy. Nie znaleziono żadnych dokumentów świadczących o zobowiązaniach zmarłego. Ponadto wśród rzeczy S. H. nie było żadnych nowych przedmiotów, czy też o większej wartości, a których posiadanie mogło wskazywać na zaciągnięte zobowiązania finansowe. Także dotychczasowy sposób życia spadkodawcy, znany rodzinie z czasów nieodległego przecież wspólnego zamieszkiwania, nie wskazywał iż był on skłonny zaciągać zobowiązania finansowe, czy też w inny sposób się zadłużać.

Na powyższe nie wskazywała także rozmowa z ostatnim pracodawcą S. H., który zaprzeczył by miał jakąkolwiek wiedzę na temat zobowiązań spadkodawcy. Takich informacji nie przekazał rodzinie także i sam spadkodawca. Z materiału dowodowego wynika co prawda, iż czynności w powyższym zakresie przedsięwzięli w głównej mierze D. H. (1) oraz S. H., wynikało to jednakże z bliższego ich kontaktu ze spadkodawcą w dniach poprzedzających jego śmierć. Niewątpliwie jednakże G. H. mając kontakt ze swoim bratem, który poinformował go o śmierci ojca, z pewnością otrzymałby od niego także informacje o poczynionych ustaleniach co do pasywów w majątku spadkodawcy. Wnioskodawca nie miał zatem w ocenie Sądu innych możliwości niż polegać na wiedzy swojego brata oraz matki w zakresie ewentualnych zobowiązań finansowych ojca.

W sytuacji gdy i oni takiej wiedzy nie mieli, a żadne okoliczności wynikające z podjętych przez nich czynności czy zaobserwowanych sytuacji na to nie wskazywały, nie sposób oczekiwać działań innych, które miałyby prowadzić do weryfikacji stanu majątku spadkodawcy. Nie można natomiast oczekiwać, by spadkobiercy zwracali się z zapytaniem do różnych instytucji finansowych, tak „na wszelki wypadek”. O istnieniu zadłużenia wobec uczestnika wnioskodawca dowiedział się dopiero po czternastu latach z momentem poinformowania go o toczącym się postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po ojcu. Tym samym nie można mówić w tym przypadku o braku staranności ze strony wnioskodawcy w zakresie ustalenia przedmiotu spadku.

Na gruncie rozpatrywanej sprawy, przez błąd należy rozumieć, brak wiedzy wnioskodawcy co do stanu majątkowego spadkodawcy, w szczególności obciążających do długów. Brak wiedzy w tym zakresie uzasadnia przypuszczenie, że wnioskodawcy działali w błędnym przekonaniu, co do stanu majątku spadkodawcy. W świetle przytoczonych okoliczności, sąd doszedł do przekonania, iż gdyby wnioskodawca wiedział o długu spadkodawcy, to z pewnością nie pozostałby w tym względzie bierny. Należy podkreślić, iż istotą błędu stanowiącego podstawę do uchylenia się od niezłożenia oświadczenia spadkowego w terminie, jest brak wiedzy o sytuacji majątkowej spadkodawcy. W związku z powyższym Sąd wniosek uwzględnił.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., określającego ogólną zasadę rozkładu kosztów w postępowaniu nieprocesowym i stanowiącego, że każdy uczestnik tego postępowania ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie.

SSR Dariusz Jastrzębski

Sygn. akt I Ns 687/16

ZARZĄDZENIE

- 1.odnotować,
- 2.odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom wnioskodawcy oraz uczestnika,
- 3.akta przedłożyć z apelacją lub za 21 dni wraz z zpo.

SSR Dariusz Jastrzębski